

**Системоутворювальний механізм
функціонування бібліотечно-інформаційних ресурсів регіону**

Костирко Тамара Миколаївна

Бібліотека Національного університету кораблебудування

імені адмірала Макарова, м. Миколаїв, Україна

Розглядається системоутворювальний механізм функціонування бібліотечно-інформаційних ресурсів ВНЗ, визначається концептуальний стрижень системи БІР ВНЗ та принципи їх функціонування.

Важливою закономірністю формування і розвитку системи бібліотечно-інформаційних ресурсів (БІР) ВНЗ регіону є загальна регіональна бібліотечна інтеграція, тобто процес бібліотечної взаємодії, що призводить до зближення бібліотечних механізмів, які приймають форму регіональних угод і узгоджуються регульованими міжбібліотечними органами. Саме в цій закономірності реалізується закон просторового системоутворювання, що призводить, зокрема, до формування регіональних об'єднань. Інтеграція всіх сфер бібліотечної діяльності відбувається в процесі адаптації – взаємоприспосовування різнорівневих підсистем, різноякісних блоків, компонентів і елементів. Розвиток корпоративного об'єднання бібліотек (КОБ) ВНЗ, як складного організму, відбувається шляхом подолання протиріч, підпорядкування власних цілей загальній меті розвитку, взаємного пристосування і трансформації елементів. Це здійснюється як за допомогою саморегуляції, так і керуючого впливу з боку суспільства.

У регіонах, що створили КОБ, звичайно відбуваються позитивні зрушення (прискорення темпів інноваційного розвитку та ін.), що має певний психологічний вплив на інші бібліотеки (регіони). Однак, дотепер ідея системного розвитку бібліотечної справи далека від реалізації. Труднощі і перешкоди на цьому шляху носять як суб'єктивний, так і об'єктивний характер. Суб'єктивні труднощі обумовлені живучістю відомчих перегородок та вузьковідомчими інтересами бібліотек, об'єктивні – насамперед, важким

матеріальним станом більшості бібліотек, що призводить до того, що їх основні зусилля спрямовані не на розвиток, а на виживання. Тому, істотний вплив на нейтралізацію негативних тенденцій і стабілізацію бібліотечної справи може зробити стимулювання формування системи регіональної взаємодії бібліотек, зокрема на рівні бібліотек ВНЗ.

Високий ступінь взаємозалежності між окремими елементами бібліотечної справи означає, що здійснення великих заходів, будь-то впровадження автоматизації, задоволення потреб користувачів, зміни структури бібліотечних фондів тощо, вимагають змін сформованих територіальних та інших бібліотечних зв'язків. До цього потрібно додати, що зі збільшенням масштабу і складності бібліотечної справи можливі втрати від не виправданих дій (неповне задоволення інформаційних потреб, низька оборотність фондів, нераціональна витрата державних коштів та ін.) здобувають усе більші розміри. Унаслідок цього підвищуються вимоги до науково-обґрунтованого, пропорційного, взаємозалежного розвитку БІР, зокрема ВНЗ регіону.

Система бібліотек і об'єднання БІР знаходяться в прямому зв'язку між собою. Формування КОБ відповідає меті (і сутності) системи бібліотек, що полягає в розвитку бібліотечної справи в інтересах усіх членів суспільства, а не окремих відомств і організацій, регіонів, груп населення. Процес об'єднання бібліотечних ресурсів охоплює собою структурні рівні організації бібліотечної справ.

Системоутворювальний механізм функціонування БІР виражається у формуванні бібліотечних об'єднань різного рівня, що охоплюють організаційно і технологічно взаємозалежні бібліотеки одного та різних відомств. Види, регулярність, ритмічність та інтенсивність міжбібліотечних зв'язків багато в чому залежать від того, чи розташовані відповідні бібліотеки в межах одного населеного пункту або в декількох сусідніх, в одному регіоні або значно віддалені одне від одного. Територіальна єдність бібліотек визначає відому спільність потреб населення в різних видах інформації, а отже, у

комплектуванні і використанні бібліотечних фондів, проведенні довідково-бібліографічної, інформаційної і науково-методичної роботи.

Довгостроковою загальною метою системи корпоративного управління є забезпечення стабільної ефективної роботи корпорації. Тому, проблема зводиться до створення умов оптимального корпоративного поведіння бібліотек-учасниць КОБ. При цьому важливим є формування зовнішнього середовища регулярної дії на корпорацію і внутрішнього механізму погодження інтересів суб'єктів корпоративних відносин.

1. Концептуальний стрижень системи БІР ВНЗ регіону складають такі основні принципи: організаційно-структурна єдність БІР ВНЗ регіону; увага до відповідальності в межах функціонального розподілу при функціонуванні БІР; моніторинг інформаційних потреб, що динамічно змінюється; використання багатомодельності при підтримці системи БІР.

2. При створенні регіональної системи БІР ВНЗ необхідно враховувати три види компонентів: стратегічний (фінансовий), соціальний і політичний.

3. Подальший розвиток КОБ буде відбуватися в залежності від фінансових можливостей ВНЗ та тенденцій розвитку системи бібліотечно-інформаційних центрів в Україні взагалі і в освітянській галузі зокрема. Терміни запровадження мережевої інтеграції БІР в межах регіону будуть залежати від темпів створення регіональних центрів інформатизації, їх потужності та визначених пріоритетів розвитку.